

Psychomotorická aktivace a bazální stimulace v intenzivní péči

Šestáková Blanka
Pelnářová Milena, Chabrová Světlana, Kasal Eduard, Fessl Václav

ARK FN Plzeň
sestakova@fnplzen.cz

Spolupráce mezi ošetřujícími sestrami na ARK v Plzni a psychologickým pracovištěm má za cíl psychomotorickou aktivaci pacientů po traumatickém poškození mozku nebo orgánovém selhávání, konkrétněji udržování základních motorických vzorců, stimulace podvědomých procesů, stimulace emoční paměti, orientace v prostoru a čase, snížení imobilizačního syndromu. Dlouhodobým sledováním našich bývalých pacientů jsme si ověřili jejich prožívání senzomotorických stimulací na lůžkovém oddělení. Jejich sdělení jsme zachytili jednak cílenou explorací a jednak jednoduchým dotazníkem.

Úvod

Před 11 lety vznikla spolupráce mezi ošetřujícími sestrami na ARK v Plzni a psychologickým pracovištěm. Spolupráce měla za cíl psychomotorickou aktivaci pacientů po traumatickém poškození mozku nebo orgánovém selhávání. Od té doby se naše společná péče soustřeďovala na psychické a motorické stimulace. Naši pacienti se po těžkém onemocnění dostávají do regrese psychické, motorické a sociální. Principem aktivace byly senzomotorické stimulace.

Teoretické základy vycházely z publikací Piageta, Krejčířové, Langmeiera a Příhody. Základním mottem bylo: „Vývoj motoriky zrcadlí vývoj nervové soustavy“ a „Pohybové chování je řečí mozku.“ Trénink motorického chování je spojený s hlasitou řečí (oslovování, popisováním činností) – bazální stimulace neboli psychomotorická stimulace. Psychomotorická aktivace (PSM) a bazální stimulace (BS) využívají společných metod a prostředků.

Obecný popis bazální stimulace

Druhy stimulace (tréninku) vycházejí:

- z Vojtovy reflexní terapie
- z rehabilitace dle Bobathových
- dechová terapie dle jógy
- terapie pevným objetím dle Prekopové

Společný cíl PSM a BS:

- Udržování základních motorických vzorců
- Stimulace podvědomých procesů
- Stimulace emoční paměti
- Orientace v prostoru a čase
- Identifikace a diferenciaci tělesných pocitů
- Snížení imobilizačního syndromu

Prostředky

Dobrá anamnéza a kontakt s rodinou:

- Premorbidní vztah k motorice
- Premorbidní vztah k řeči a hudbě
- Emocionální zázemí

Metody:

- Iniciální dotek
- Oslovování, komunikace
- Somatická stimulace: polykací reflex, koupele, masáže, mumie, hnízdo
- Dechové masáže a cvičení
- Vestibulární pohyby na lůžku
- Vibrační stimulace

Cílem stimulace je postihnout a aktivovat všechny smyslové vstupy pozitivních iniciací.

Kdy je metoda bazální stimulace použitelná?

- Po těžkých traumatech nervového systému
- Při léčbě multiorgánového selhávání v intenzivní péči
- Při všech stavech ohrožení životních funkcí

Trénink stimuluje:

- Hrubou motoriku (HM)
- Jemnou motoriku (JM)
- Sociální stimulace (Soc. s)
- Adaptivní chování (Ach)
- Emocionální stimulace (Es)

Metody vyšetření ke zjištění mentálního věku a úrovně kognitivních funkcí při hospitalizaci

Vývojový screening: Gessell test, Stanford-Binetův inteligenční test, Test dynamické praxe, paměťové testy na vizuální a sluchové podněty, standardizovaná explorace rodin pacientů .

Diskuze

Cílem stimulace bylo udržování základních motorických vzorců, stimulace podvědomých procesů, stimulace emoční paměti, orientace v prostoru a čase, snížení imobilizačního syndromu. Zaměřovali jsme se na hrubou motoriku, jemnou motoriku, sociální stimulace, adaptivní stimulace, řečové a emocionální stimulace. Naše dlouhodobé zkušenosti potvrzují, že senzomotorická stimulace a bazální stimulace využívají stejných principů založených na vědeckém poznání, že pohybové chování je řečí mozku.

Metody

Standardizovaná explorace pacientů po intenzivní péči.

Popis souboru

Počet dotazovaných byl 64, z toho 38 mužů, 26 žen. Explorace se zaměřila na oblasti: hrubá motorika (HM), jemná motorika (JM), sociální stimulace (Soc.S), adaptivní stimulace (Adp. S), řečová stimulace (ŘS), emocionální stimulace (ES). Zjišťovali jsme postoj pacientů při psychomotorické stimulaci během hospitalizace na ARK FN Plzeň. Výsledky explorace jsme zhodnotili v následující tabulce:

Pozitivní hodnocení stimulace	Muži	Ženy
HM pozitivní postoj	34	22
JM	32	28
Soc. S	38	26
Adap. S	30	22
ŘS	20	18
ES	38	26

Závěr

Při naší práci se potvrdilo, že je velmi důležité psychologickými prostředky určit psychomotorický mentální věk pacienta, a na základě toho trénovat jeho motorické, sociální a emoční chování.

Naše práce a její výsledky korespondují pozitivně s bazální stimulací, která se začala na našem lůžkovém oddělení intenzivně provozovat zaškolenými sestrami. Při realizaci této metody jsme zjistili, že instruktorky – zdravotní sestry musí disponovat osobnostními znaky, které odpovídají pedagogické profesi. Při této stimulaci se může vytvořit významná emoční vazba na pacienta – klienta, která je může vyčerpávat.

Literatura

Piaget J., Inhelderová B. *Psychologie dítěte*. Praha : Portál, 1997, s 11-26, 34, 42-45, 51-72, 85-89. ISBN 80-7178-146-0.

Trojan S., Druga R., Pfeiffer J., Votava J. *Fyziologie a léčebná rehabilitace motoriky člověka*. Praha : Grada Publishing Avicenum, 1996, s. 9-20, 23-27, 68-70, 91-93, 120-141. ISBN 80-7169-257-3.

Vojta V. *Mozkové hybné poruchy v kojeneckém věku*. Praha : Grada Publishing Avicenum, 1993, s. 24-29, 31-33, 315-329, 335-340, 345-350. ISBN 80-85424-98-3.